

Verse theologie

Theo Hettema

Verschenen in *Kerk in Den Haag* feb. 2017, p. 8

Sarah Coakley: een en al verlangen

Ze oogt als een onberispelijke Engelse dame zoals je die bij Midsomer Murders ziet: al theedrinkend met inspector Barnaby, terwijl er net een gruwelijke moord gepleegd is, maar de jaarlijkse bazar toch ook zeker doorgang moet vinden. Oh dear!

De Engelse theoloog Sarah Coakley (1951) kent een indrukwekkende academische carrière, die als hoogleraar godsdienstfilosofie voerde langs Oxford, Harvard, Princeton en nu Cambridge. Maar evengoed is ze pastor geweest, bij zwarte mannen in de gevangenis, of in een gesloten afdeling met verwaarloosde dementerenden. Want naast theoloog, met geduchte kennis van de vroege kerkvaders, analytische filosofie en feminisme, is ze ook Anglicaans priester, nu verbonden aan de kathedraal van Ely.

Uiteindelijk is het niet het doorgaan van de jaarlijkse bazar wat haar bezighoudt, maar de zorg om levens die niet tot hun recht komen. Dat maakte haar als feministisch theoloog kritisch tegenover maatschappelijke machten en tegenover haar eigen Anglicaanse kerk, die de wijding van vrouwen tot priester en tot bisschop lange tijd tegenhield.

Enkele jaren geleden besloot ze tot het schrijven van een vierdelige dogmatiek, waarvan het eerste deel inmiddels verschenen is. 'Het verlangen van God' is de overkoepelende titel, en het eerste deel heeft een al even intrigerende titel: 'God, seksualiteit en het zelf: een essay over de drie-eenheid'. Zo vreemd is het niet om een dogmatiek met een godsleer te beginnen, en een verhandeling over de drie-eenheid van Vader, Zoon en Geest als onderdeel daarvan is ook niets nieuws. Het wordt anders wanneer die godsleer gekleurd wordt door het woord 'verlangen'. God is een en al verlangen, betoogt Coakley, en dat zie je terug in de relaties van Vader, Zoon en Geest, die zich verlangend naar elkaar uitstrekken. En dat niet alleen, God strekt zich uit naar de hele schepping en wakkert daarin het verlangen aan.

Met het centraal stellen van het verlangen sluit Coakley aan bij een lange spirituele en mystieke traditie. Maar in die traditie wordt verlangen naar God een gesublimeerde ervaring, door harde discipline en zelfkastijding ontdaan van lichamelijke kanten. Voor Coakley ligt dat heel anders. Zij zoekt een theologie die het geheel van het menselijk leven meeneemt, en daarin passen ook lijfelijke en seksualiteit. Lichamelijk verlangen is niet verkeerd, maar het vraagt om een richting. Die richting krijgt het verlangen in het gebed, en dat gebed is voor Coakley ook een lijfelijke ervaring, met woorden die stokken, met God die alle zintuigen inschakelt, maar zich ook aan alle zintuigen kan onttrekken. Het contemplatieve gebed in stilte wordt voor haar een ervaring waarin alle verlangen zich toespitst op God en Gods Geest zelf het roer overneemt. Een tekst als Romeinen 8,26 is haar dierbaar: 'De Geest zelf pleit voor ons met woordloze zuchten.'

Coakley's theologie vindt weerklank bij veel mensen die hebben ervaren dat het niet vanzelfsprekend is dat je met lijf en leden met je geloof een plek vindt in de kerk. Ze maakt het haar lezers echter niet gemakkelijk, en dat zal de reden zijn dat haar werk nog niet in het Nederlands is vertaald. Wie verse theologie zoekt en het Engels machtig is, wijs ik op *The New Asceticism* (2015) als een goede inleiding, en op *God, Sexuality, and the Self* (2013), het eerste deel van haar te verschijnen hoofdwerk. Daar moeten nog drie delen op volgen. Oh dear!